

Білик О. О.,

ORCID ID: 0000-0002-9306-8818

викладач кафедри іноземних мов

Національного університету «Львівська політехніка»

Подольак З. Р.,

ORCID ID: 0000-0001-8239-3845

доцент кафедри іноземних мов

Національного лісотехнічного університету України

ОБРАЗНІ ПОРІВНЯЛЬНІ КОНСТРУКЦІЇ ТА СПОСОБИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. МАРТИНА «ГРА ПРЕСТОЛІВ»)

Анотація. Стаття присвячена проблемі перекладу образних порівняльних конструкцій рідною мовою, механізмам творення асоціативних зв'язків у мові оригіналу та мові перекладу, використання репродуктивних та адаптивних перекладацьких стратегій і тактик у відтворенні образних порівнянь у множинних варіантах українського перекладу літературного твору для більш виразного сприйняття, експресивнішого та емоційнішого впливу на читача завдяки асоціативним зв'язкам між предметами та явищами навколишньої дійсності. Множинність перекладів роману-фентезі Дж. Мартіна «Гра престолів» дала змогу порівняти підходи різних перекладачів до збереження авторського образу першотвору в українських перекладах, вибрані перекладачами способи відтворення образних порівняльних конструкцій у мові перекладу.

Було доведено, що за допомогою описових або асоціативних порівняльних конструкцій автор першотвору намагався створити своєрідну атмосферу героїчного епосу, надати достовірності вигаданій реальності, що намагалися відтворити українські перекладачі у своїх перекладах, звертаючи увагу на лаконічність і влучність образної конструкції першотвору.

Перекладачі вдавалися до використання репродуктивних та адаптивних перекладацьких стратегій і тактик у відтворенні образних порівнянь, зокрема, в українських перекладах використовувалися лексико-семантичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації. Компаративні одиниці найчастіше вживалися для вираження швидкості дії, підсилення як фізичного, так і емоційного стану, інтенсивності дії, при цьому перекладачі змогли відтворити образність та яскравість порівняльних конструкцій засобами рідної мови. У мові оригіналу для вираження порівняння найчастіше вживалися конструкції зі сполучниками *as if / as though*, у рідній мові вони відтворювалися за допомогою сполучників підрядності *ніби, так наче, немов, мовби* або безсполучниково.

Ключові слова: порівняння, адекватність, перекладацька стратегія, множинність.

Постановка проблеми. У художньому тексті компаративні конструкції знайшли широке використання для надання образної характеристики особі чи предмету, більш виразного сприйняття, експресивнішого та емоційнішого впливу на читача. В основі механізму творення порівняння лежать асоціативні

зв'язки між предметами та явищами, тому завдяки своїм лінгвістичним, когнітивним особливостям ці образні порівняння виступають цікавим об'єктом дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання перекладу компаративних одиниць висвітлювалися у багатьох наукових розвідках (К.В. Мізін, Л.Ю. Назаренко). Зазвичай перекладачам доводиться мати справу з усіма видами компаративних конструкцій, зокрема традиційними та індивідуально-авторськими, що становлять певні труднощі для адекватного їх відтворення мовою перекладу.

Роман-фентезі Дж. Мартіна «Гра престолів» слугує об'єктом дослідження численних наукових розвідок як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, які зробили вагомий внесок у дослідження особливостей перекладу антропонімів (Л.В. Присяжнюк, А.М. Мельничук, О.В. Борисова), кольоративів *dark/black* для створення образів персонажів (Ю.І. Зеленська), реалій (М.О. Кузнецова, Д.С. Колотило), лексичних особливостей діалогічного мовлення (Н.А. Ляшенко, Е.І. Кабанкова), ономастикону (А.А. Малахова, О.О. Ситенко) та ін.

Незважаючи на велику кількість монографій, статей і публікацій, присвячених різним перекладознавчим аспектам дослідження вищезазначеного роману, проблема дослідження компаративних порівнянь та вибору адекватних способів їх відтворення засобами рідної мови не знайшла належного висвітлення в лінгвістичній літературі. Незважаючи на численні спроби лінгвістів дослідити різні аспекти роману Дж. Мартіна «Гра престолів», однак немає ґрунтовного аналізу роману в порівняльному перекладацькому аспекті, що і зумовило актуальність цієї проблеми та пошук шляхів її розв'язання.

Предметом дослідження слугували порівняльні конструкції, відібрані з англійського тексту роману Дж. Мартіна «Гра престолів» та їх відтворення в українських перекладах, виконаних Н.І. Тисовською, В. Данмером та В. Бродовим. Така множинність перекладів художнього твору дає змогу порівняти підходи різних перекладачів до збереження авторського образу в перекладі на основі вибраних перекладачами способів його відтворення засобами рідної мови.

Метою статті є виявлення доцільності вибору способів перекладу англійських компаративних конструкцій у множинному перекладі роману-фентезі Дж. Мартіна «Гра престолів».

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: 1) визначити структурні особливості компаративних конструкцій в англійській та українській мовах та їх вплив на вибір адекватного способу відтворення засобами рідної мови; 2) на основі проведеної вибірки здійснити аналіз перекладацьких стратегій та тактик перекладу компаративних конструкцій із мови оригіналу мовою перекладу різними українськими перекладачами; 3) визначити відмінності та подібності перекладу компаративних конструкцій у множинних перекладах; 4) розглянути структурно-семантичні та функціональні особливості відібраних порівняльних конструкцій; 5) проаналізувати приклади вживання порівняльних конструкцій у художньому творі оригіналу та їх відтворення в множинних українських варіантах перекладу.

Виклад основного матеріалу. У літературних творах порівняння часто вживаються письменниками для того, щоб викликати в читача певні емоції, залишити у його свідомості яскраві враження від прочитаного. У композиції літературного твору є кілька різновидів порівнянь. Найчастіше вони вживаються для надання більш виразної портретної характеристики дійової особи, опису пейзажу, психологічного стану головних героїв. Індивідуально-авторські порівняльні паралелі дають змогу авторові першотвору створити вражаючі візуальні образи, змоделювати картину того світу, в якому живуть герої, мову, якою вони розмовляють, історію і культуру, їхні звичаї та традиції. Це своєю чергою спричиняє певні труднощі для перекладача, який має адекватно відтворити засобами рідної мови всі ті особливості індивідуального стилю автора першотвору для того, щоб донести українському читачеві певні елементи лицарського епосу в поєднанні з реалістичною манерою оповідання, із зображенням віртуальних світів, в яких реальні об'єкти і явища співіснують із вигаданими.

Цікавим для дослідження є той факт, що Дж. Мартін, будучи автором популярного циклу книг у жанрі фентезі «Пісня льоду та вогню», власною самобутністю, неабияким талантом зумів створити літературний твір, в якому так багато матеріалу для подальших наукових розвідок.

Автор роману першотвору Дж. Мартіна неодноразово вдається до використання порівняльних конструкцій, які є здебільшого описовими або асоціативними, слугуючи своєрідним фоново-міфологічним обрамленням цього художнього твору (*When they finally spied Castle Black, its timbered keeps and stone towers looked like nothing more than a handful of toy blocks scattered on the snow, beneath the vast wall of ice* [1, с. 131]. *Коли ж нарешті подорожні побачили Чорний замок, його дерев'яні фортеці й муровані вежі здалися не більш як жменькою іграшкових кубиків, розкиданих у снігу під безмежною стіною льоду* [2, с. 124]. *Коли нарешті вони побачили замок Чорний, його дерев'яні палати і кам'яні вежі виглядали ні чим іншим, як купою дитячих кубиків, розкиданих снігом під рукотворною крижаною горою*) [3, с. 97].

Автор намагається створити своєрідну атмосферу героїчного епосу, надати достовірності вигаданій реальності, яка представлена в романі авторськими порівняннями, наприклад: *The teeth were long, curving knives of black diamond* [1, с. 90]. *Зуби в драконів були схожі на довгі криві ножі з чорного алмазу* [2, с. 67]. *Їхні зуби нагадували довгі криві ножі з чорного діаманту* [3, с. 45].

У романі «Гра престолів» простежується чіткий поділ на дружню та ворожу сторони, між якими є постійне протистояння. Південь має негативну конотацію та пов'язується з брехнею, розпущою та змовами, наприклад: *He had no taste for these intrigues, but he was beginning to realize that they were meat and mead to a man like Littlefinger* [1, с. 138]. *Він не любив інтриг, але почав усвідомлювати, що для таких людей, як Мізінчик, вони були як мед і м'ясо* [2, с. 86]. *Він не мав смаку до всіляких змов і тасмниць, але починав розуміти, що такі, як Мізинець, дихають ними, мов повітрям* [3, с. 78]. В оригіналі роману автор порівнює цю частину країни з кублом отруйних змій, використовуючи порівняльну конструкцію *'a nest of adders'*, тоді як у перекладі В. Бродового створюється уявлення про щось «диявольське, демонське»: *The south is a nest of adders I would do better to avoid* [1, с. 49]. *Південь – гадюче кубло, в яке мені ліпше не потикатися* [2, с. 36]. *Південь – то гаспидське гніздо, куди краце не потикатися* [3, с. 28]. *Південь – це зміїне кубло, від якого я волю триматися якнайдалі* [4, с. 32]. Північна частина асоціюється з благородністю, лицарством, і власне Стіна відокремлює північний кордон держави, яку автор порівнює з нескінченною блакитною стрічкою: *You could see it from miles off, a pale blue line across the northern horizon, stretching away to the east and west and vanishing in the far distance, immense and unbroken* [1, с. 131]. *Видно її було вже за кілька миль – блакитну стрічку, що тягнулася, величезна й неперервна, вздовж північного обр'ю зі сходу на захід, гублячись у далечині* [2, с. 118]. *Велетенську Стіну було видно за багато верст. Біла блакитна риска безперервно тягнулася уздовж північного обр'ю на схід та захід, скільки бачило око, і зникала вдалині* [3, с. 87].

Стіна виконувала переважно оборонну функцію, захищаючи кордони королівства від нападів диких племен, тому оборонні вежі автор порівнює з величезними хижими птахами, що стоять на сторожі її, тоді як люди, що несуть варту, здаються маленькими та беззахисними як мурашки: *The gaunt outlines of huge catapults and monstrous wooden cranes stood sentry up there, like the skeletons of great birds and among them walked men in black as small as ants* [1, с. 132]. *Нагорі виднілися тонкі обриси величезних катапульт і гігантських дерев'яних кранів, які стояли на варті, мов скелети здоровезних птахів, а поміж них походжали вбрані в чорне люди, маленькі як мурашки* [2, с. 118]. *Ще там височили у ряд, мов кістяки хижих птахів, велетенські метавки та здоровезні дерев'яні підойми, а між ними дріботіли, мов мурахи, братчики у чорному* [3, с. 89].

Для більш чіткого змалювання цих оборонних веж, які в деяких місцях вже похилились, не витримавши випробування часом, автор першотвору вдається до порівняння їх із шляхетним, ясновельможним королем після п'ятики: *Shattered stone in the yard below, and a lean to it like our noble king Robert after a long night's drinking?* [1, с. 132] *Де у дворі повно потрощеного каміння, а сама вежа шляхетно похилилася, як наш король Роберт після нічної п'ятики?* [2, с. 189] *В неї ще внизу в дворі купа битого каміння, а хилиться так, наче то наш ясновельможний король Роберт пив усю ніч?* [3, с. 91]

І оцей весь фантастичний світ перекладачі намагалися відтворити у своїх перекладах, що було нелегким завданням, і кожен із перекладачів по-різному підійшов до його розв'язання, про що ми можемо судити, проаналізувавши українські варіанти перекладу. Оскільки головним інструментом втілення

задуму автора є вербалізація думок, почуттів, емоцій за допомогою порівняльних конструкцій, образні порівняння в романі першотвору часто вживалися з метою:

а) надання яскравої характеристики головним героям роману, наприклад: *Dressed for battle, the new boy looked like an overcooked sausage about to burst its skin* [1, с. 180]. *Вдягнений до бою новобранець був схожий на переварену сардельку, в якій от-от лусне шкірка* [2, с. 194]. *Вдягнений до бою, новачок скидався на перепечену ковбаску, яка зараз лусне* [3, с. 120].

б) передачі настрою, переживань героїв: *She felt as fragile as glass in his hands, her limbs as weak as water* [1, с. 80]. *У його руках Дані здавалася крихкою, як скло, а руки-ноги ослабли, наче зробилися водяні* [2, с. 73]. *У його руках вона почувалася крихкою, мов скло, власні ноги ледь тримали її* [3, с. 67]. *Вона відчувала себе крихкою, неначе скло, у його руках, її руки та ноги стали неначе ватні* [4, с. 56].

в) розкриття їхніх почуттів, думок: *His baby brother had been wild as a winter storm since he learned Robb was riding off to war, weeping and angry by turns* [1, с. 392]. *Відтоді як маленький братик дізнався, що Роб їде на війну, він шаленів, як зимова хуртовина: по черзі то ридав, то лютував* [2, с. 301]. *Відколи його маленький братик дізнався, що Робб вирушає на війну, то оскаженів, як зимова буря: по черзі то лив сльози, то спалахував гнівом* [3, с. 295].

г) опису подій та явищ: *The whole world was spread out below him, a tapestry of white and brown and green* [1, с. 116]. *Перед ним простиралася цілий світ – гобелен, витканий з білих, коричневих і зелених ниток* [2, с. 94]. *Під ним килимом білого, бурого і зеленого кольорів простягся цілий світ* [3, с. 76].

ґ) краси довкілля: *You ought to see it when it blooms, all dark red flowers from horizon to horizon, like a sea of blood* [1, с. 159]. *А бачила б ти його в цвіту, цілком укрите багряними квітами від обрїю до обрїю, як море крові!* [2, с. 143] *Бачили б ви, як воно цвіте. Самі пурпурові квіти від обрїю до обрїю, наче море крові* [3, с. 112].

д) вираження авторського емоційно-оцінного ставлення: *You may be as different as the sun and the moon, but the same blood flows through both your hearts* [1, с. 157]. *Ви можете бути різні, як сонце й місяць, але у ваших серцях тече одна кров* [2, с. 123]. *Ви можете різнитися одна від одної, мов сонце і місяць, та ваші серця повняться тією самою кров'ю* [3, с. 131].

Перекладаючи індивідуально-авторські образні порівняння, перекладачі звертали увагу, насамперед, на лаконічність і влучність образної конструкції в романі першотвору. Під час передачі авторських порівнянь дуже важливо, на думку вітчизняного дослідника І.В. Корунця, зберігати форму вираження думки, оскільки саме такий підхід до їх перекладу є найбільш ефективним [5, с. 97].

Одним із завдань дослідження було дослідити автентичність перекладу відібраних порівняльних конструкцій, іншими словами, перевірити відповідність вибраних способів перекладу оригіналу. Наявність множинних українських варіантів перекладу дала нам змогу проаналізувати еквівалентність перекладу оригіналу засобами рідної мови із збереженням предметно-логічного змісту першотвору, зокрема збереження тієї змістової, семантичної, стилістичної і функціонально-комунікативної інформації, що міститься в оригіналі і перекладі. Так, автор першотвору використовує низку порівняльних конструкцій для опису одного з головних героїв: *Quiet as a shadow.*

Light as a feather. Quick as a snake. Calm as still water. Smooth as summer silk. Swift as a deer. Slippery as an eel. Strong as a bear. Fierce as a wolverine. Still as stone [1, с. 233]. Своєрідність таких образних порівнянь полягає у створенні в уяві читача більш детального образу: *Тиха як тїнь, легка як пір'їна, швидка як змія, спокійна як стояча вода, пливка як шовк, прудка як олень, слизька як вугор, дужа як ведмідь, люта як росомаха. непоорушина як камінь* [2, с. 192]. *Тиха, мов тїнь, легка, мов пір'я, стрімка, мов змія, спокійна, мов тиха вода, м'яка, мов літній шовк, прудка, мов сарна, слизька, мов вугор, сильна, мов ведмідь, люта, мов росомаха, застигла, мов камінь* [3, с. 173].

Порівняння полягає у використанні лексичних одиниць для розкриття ознак тих чи тих предметів, явищ, дій, ознак, ситуацій через їх зіставлення з подібними предметами, явищами, діями, ознаками, ситуаціями. Більшість сучасних науковців розглядають трикомпонентну структуру порівняння (суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння та основа порівняння), іноді додається показник порівняння [5, с. 45]. Умовами виникнення образного порівняння є наявність спільної диференційної ознаки для створення певних асоціацій, що репрезентують художні образи своєрідного сприйняття.

Основна проблема відтворення образних порівнянь у художньому перекладі – їхня образна природа, яка вимагає збереження значення й асоціацій, які викликаються порівнянням. Тому перекладач або копіює прийом оригіналу, або створює в перекладі власний стилістичний засіб для створення аналогічного емоційного ефекту.

Розрізняють репродуктивні та адаптивні перекладацькі стратегії і тактики у відтворенні образних порівнянь. Серед репродуктивних виділяють лексико-семантичні та лексико-граматичні перекладацькі трансформації. Розглянемо різновиди перекладацьких трансформацій та проілюструємо їх прикладами з роману.

Серед лексико-семантичних перекладацьких трансформацій, які використовувалися в процесі відтворення образних порівнянь, втілених у сучасному романі жанру фентезі, виокремлюємо диференціацію, модуляцію, генералізацію та конкретизацію.

Приклади диференціації значень свідчать про те, що перекладач обирає з наявних варіантів такий відповідник, який якнайповніше відповідає певному контексту: *Ser Alliser Thorne walked from the room so stiffly it looked as though he had a dagger up his butt* [1, с. 304]. *Сер Алісер Торн рушив до дверей, так випроставившись, наче палицю проковтнув* [2, с. 296]. *Пан Алісер Терен вийшов із кімнати такий прямий і напружений, наче йому хтось встромив кинджала у дупу* [3, с. 205].

Під модуляцією розуміють заміну словникового еквіваленту контекстуальним, який логічно пов'язаний із вихідним словом. Доцільність застосування такої трансформації полягає саме в образній, асоціативній природі порівняння, що реалізується для зображення зовнішності, характеру, вчинків персонажів: *The bird peered down at him with those beady black eyes, ruffling its wings* [1, с. 146]. *Птах, ляпаючи крилами, поглядав на нього чорними очима-гудзичками* [2, с. 120]. *Птах дивився на нього чорними намистинками очей, плескаючи крилами* [3, с. 92].

Під генералізацією значення розуміють заміну слова оригіналу з вузким значенням на слово з ширшою семантикою. Генералізація в процесі відтворення образних порівнянь часто

використовується як засіб подолання лексико-семантичних розбіжностей між мовою оригіналу та мовою перекладу:

Back and forth it switched, clawing its way upward as crooked as a bolt of lightning [1, с. 148]. Вони зміїлися туди-сюди зигзагом, як блискавка [2, с. 127]. Вони зміїлися туди й сюди, неначе велика темна блискавка [3, с. 102].

Конкретизація значення передбачає заміну слова з ширшою семантикою в мові оригіналу словом із вузким значенням у мові перекладу, що дає змогу розкрити образ і зберегти його неповторність: *It was biting cold up here, and the wind pulled at his clothes like an insistent lover* [1, с. 158]. Тут, нагорі, холод кусався, а вітер шарпав одяг, як настирливий коханець [2, с. 137]. Нагорі Стіни мороз кусав, як злий пес, а вітер смикав за одяг, як нетерплячий коханець [3, с. 109].

Серед лексико-граматичних перекладацьких трансформацій, що застосовувалися в процесі передачі образних порівнянь роману українською мовою, можна виокремити цілісне перетворення та антонімічний переклад.

Цілісне перетворення передбачає вираження смислу сказаного однією мовою засобами іншої, які не є словниковими чи контекстуальними відповідниками окремих слів: *Whenever he saw him, it was as if the years had slipped away* [1, с. 135]. Нед почувався так, ніби час повернув навспак [2, с. 110]. З кожним поглядом йому здавалося, що кудись відлетіли всі ті роки [3, с. 98].

Антонімічний переклад – перекладацька трансформація, що полягає в заміні слова або словосполучення з позитивним відтінком значення негативним і навпаки. Зміст одиниці, яка перекладається, кардинально змінюється відповідно до оригіналу: *The Grand Maester's nod was as slow and deliberate as a glacier* [1, с. 175]. Кивок великого мейстра не був дуже швидким, але вагомим, як льодовик [2, с. 158]. Великий маєстер кивнув не так поспішно і урочисто, як льодовик сповзає з гори [3, с. 103].

До адаптивних способів перекладацьких тактик зараховують елімінацію та ампліфікацію. Елімінація свідчить про наявність одиниці в тексті мовою оригіналу, але відсутність її в тексті мови перекладу та передбачає вилучення певних компонентів образного порівняння у його відтворенні українською мовою. Іншими словами, це – своєрідне опускання певних лексичних одиниць, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного смислу тексту: *Sometimes she felt as though her heart had turned to stone* [1, с. 247]. Іноді їй здавалося, що вона – безсердечна [2, с. 202]. Іноколи вона ловила себе на думці, що з роками стала безжалісною до інших [3, с. 129].

Ампліфікація полягає в розширенні образного порівняння в перекладі додатковими лексичними елементами, відсутніми в оригіналі, з метою правильної передачі смислу порівняльної конструкції оригіналу з дотриманням мовленнєвих і мовних норм, що існують у мові перекладу: *He had threads of silver in his dark hair; though he was still shy of thirty* [1, с. 123]. А в темному чубі майнула срібна паморозь, хоча йому ще не було й тридцятьох [2, с. 105]. І сивина пробивалася крізь темне волосся, хоча ще й за тридцять не перевалив [3, с. 89].

Автор аналізованого твору вживає компаративні одиниці з дієсловами руху задля вираження:

– швидкості дії: *As swift as the wind he rides?* [1, с. 336]. Швидкий, як вітер, він мчить уперед [2, с. 305]. Він скаче прудко, наче вітер [3, с. 209];

– підсилення стану, як фізичного, так і емоційного: *The gaoler's eyes had gone big as boiled eggs as he yanked open the drawstring and beheld the glint of gold* [1, с. 312]. Коли наглядч смикнув мотузку й побачив блиск золота, то так вибулуши очі, що ті стали схожі на варені яйця [2, с. 300]. Очі тюремника зробилися схожі на величезні яйця, коли він розплутив шворку і побачив блиск золота [3, с. 287];

– сили, інтенсивності, несподіваності дії: *The weirwood's bark was white as bone, its leaves dark red, like a thousand bloodstained hands* [1, с. 22]. Кора у віродерева була біла як слонова кістка, а листя черлене, мов тисячі поплямованих кров'ю долонь [2, с. 18]. Воно мало білу, як кістка, кору і темно-червоне листя, схоже на тисячі заплямованих кров'ю рук [3, с. 12]. Кора дерева загати була біла, наче вапняк, його листя було темно-червоним, неначе тисячі закривавлених долонь [4, с. 9];

– підсилення ознаки: *Tall, it was, and gaunt and hard as old bones, with flesh pale as milk. Its armor seemed to change color as it moved; here it was white as new-fallen snow, there black as shadow, everywhere dappled with the deep grey-green of the trees* [1, с. 14]. Висока, суха, негнучка як старий кістяк, зі шкірою білою, як молоко. Коли вона рухалася, барви її панцира минулися: ось вони білі, як щойно випалий сніг, ось уже чорні, як тінь, а ось пістрявіють, як сіро-зелені дерева. З кожним кроком візерунок переливався, наче місячне сяйво на воді [2, с. 9]. Вона була висока, тонка, тверда, як стара кістка, з білою, як молоко, плоттю. Її обладунок, здавалося, змінював колір із кожним рухом, стаючи то білим, як свіжий сніг, то чорним, як тінь, але весь час лишався змережаним темними сіро-зеленими полісками від дерев. З кожним кроком міні-візерунки на ній перебігали, як місячне сяйво на воді [3, с. 10].

У наведеному прикладі порівняння є не просто способом найменування предметів, явищ навколишньої дійсності, але й досить яскравим оцінним засобом, що експресивно, наочно, образно характеризує зображуваний предмет. І саме образність та яскравість дають змогу перекладачам віддати перевагу економному і точному порівнянню замість довгого і розпливчастого опису, роблячи кожен образ, як правило, неповторним, індивідуальним і влучним.

Якщо один із порівнюваних об'єктів перевершує інший вдвічі (*twice*) або в кілька разів (... *times*) за ступенем прояву будь-якої якості, то вживається конструкція *is (кількість) as*. Наприклад: *Older than sin and twice as mean* [1, с. 233]. Старіший за гріх і вдвічі підліший [2, с. 210]. Кім – старіший за гріх, підліший за всіх [3, с. 192].

У мові оригіналу для вираження порівняння вживалися сполучники *as if / as though*, тоді як рідною мовою вони перекладалися за допомогою сполучників підрядності *ніби, так наче, немов, мовби*: *He had been stabbed so many times it looked as if his tunic was patterned with scarlet flowers* [1, с. 367]. Йому завдали стільки ударів мечем, що здавалося, наче його сорочка розцвіла черленими квітами [2, с. 350]. Його проитрикнули стільки разів, що сорочку мовби прикрасили кармазинові квіти [3, с. 289].

Вживання лексем *like* і *as* в мові оригіналу також є одним зі способів вираження емоційно-експресивної думки автора за допомогою створення асоціативного зв'язку: *His cloak was his crowning glory; sable, thick and black and soft as sin* [1, с. 424]. Вінцем його слави був плащ: соболевий, чорний і пухнастий, і м'який як гріх [2, с. 390]. Вінцем розкошів пана Веймара був

товстий соболинний кожух, звабливо м'який та чорний, як гріх [3, с. 378]. Та серед його одягу вінцем вишуканості був його плащ: із соболиного хутра, товстий, чорний та м'який, як власне і сам гріх [4, с. 179].

She was holding one of his hands. It looked like a claw. His skin stretched tight over bones like sticks [1, с. 70]. Леді Старк тримала Брана за руку. Хлопчиків пальці були мов пташині кісті. Шкіра напнулася на кістках [2, с. 67]. Мати тримала його за руку, схожу на пташину лапу. З нього зійшла уся плоть, шкіра натягнулася на кістках [3, с. 60]. Вона тримала Брана за одну з його долонь, яка була схожа на клешиню [4, с. 58]. Як видно із наведених прикладів, перекладачі вдаються до створення різних асоціацій, тому в перекладі Н. Тисовської пальці уподібнюються *пташиним кістям*, у перекладі В. Бродового – *лані*, а в перекладі В. Данмера – *клешині*.

Однакова якість двох предметів (осіб, явищ) виражається прикметниками в порівняльній конструкції зі сполучниками *as ... as, the same ... as* у значенні *такий самий ... як, так само ... як, однаково*: *Blood sprayed out across the snow, as red as summerwine [1, с. 17]. На сніг бризнула кров, червона, як літнє вино [2, с. 14]. Червона, як літнє вино, кров бризнула на сніг [3, с. 12]. Кров ринула додола на сніг, неначе червоне пекуче літнє вино [4, с. 10].*

Різна якість предметів виражається конструкцією *not so / as ... as* у значенні *не так ... як, не такий ... як*: *Then she left in the dead of night, without so much as a by-your-leave [1, с. 36]. А тоді втекла глупої ночі, навіть не попрощавшись [2, с. 47]. Та ні, вона й чути не схотіла, а тоді втекла просто посеред ночі, не спитавшись дозволу [3, с. 51]. Потім вона втекла під прихистком ночі, навіть не сказавши простого до побачення [4, с. 27].*

Інколи порівняльна конструкція оригіналу передається імпліцитно у складі речення рідною мовою: *and the droplets seemed red as fire where they touched the snow [1, с. 15]. А краплі, які падали на сніг, горіли червоним вогнем [2, с. 12]. Крізь кольчугу проступила кров, запарувала на морозі, закапотіла червоними вогниками у сніг [3, с. 9]. Вона парувала на холоді, а краплинки, що впали на сніг, здавалися червоними, немов полум'я [4, с. 8].*

Висновки. Проведене дослідження уможливило висновки про те, що у романі першотвору вжито неймовірно велику кількість образних порівняльних конструкцій, що свідчить про те, що автор намагався розкрити читачеві повною мірою багатство створеного ним світу, яскраво змалювати головних героїв. У процесі відтворення образних порівнянь в українських перекладах домінують репродуктивні перекладацькі стратегії. Перспективою подальших досліджень можуть слугувати граматичні засоби вираження порівняння, різновиди структур із порівняльною семантикою.

Література:

1. Martin G. A Game of Thrones. N.Y.: Bantam Books, 2013. 835 p.
2. Мартін Дж. Гра престолів: Роман / Переклад з англійської Н. Тисовської. Київ : КМ-Букс, 2017. 800 с.
3. Мартін Дж. Гра престолів: Роман / Переклад з англійської В. Бродового. Київ : Країна Мрій, 2013. 458 с.
4. Мартін Дж. Гра Престолів: Роман / Переклад з англійської В. Данмера. Кривий Ріг, 2013. 321 с.
5. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

Bilyk O., Podoliak Z. Figurative comparative constructions and ways of their reproduction in the Ukrainian translations (based on J. Martin's novel "Game of Thrones")

Summary. The article is devoted to the problem of translation of figurative comparative constructions into the native language, mechanisms of creating associative connections in the source and target languages, the use of reproductive and adaptive translation strategies and tactics in reproducing figurative comparisons in multiple versions of Ukrainian literary translation for more expressive perception, more emotional impact on readers due to the associative connections between objects and phenomena of the surrounding world. The multiplicity of translations of J. Martin's fantasy novel "Game of Thrones" made it possible to compare the approaches of different translators to the preservation of the author's image of the original work in Ukrainian translations, to compare the translators' chosen ways of reproducing figurative comparative constructions in the target language.

It has been proved that with the help of descriptive and associative comparative constructions, the author of the original work tried to create a peculiar atmosphere of a heroic epic, to give the fiction the essence of reality which Ukrainian translators tried to reproduce in their translations, paying attention to conciseness and accuracy of the original comparative constructions.

Translators have used reproductive to a greater extent than adaptive translation strategies and tactics in reproducing figurative comparisons, particularly, lexical-semantic and lexical-grammatical translation transformations have been used in the Ukrainian translations. Comparative units most often have been used to express the speed of action, enhancing both physical and emotional state of characters, intensity of actions which Ukrainian translators have been able to reproduce by means of the native language. In the source language the constructions with the conjunctions *as if / as though* have been used in the majority of cases to express comparisons, in the native language they have been reproduced with the help of subordinate conjunctions *ніби, так наче, немов, мовби* or without any conjunction.

Key words: comparison, adequacy, translation strategy, multiple version.